

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Suupohjan työllisyysalue kiittää mahdollisuudesta saada lausua lainsäädäntömuutoksia koskien. Työllisyysalueiden näkökulmasta esityksessä keskeisintä on hallituksen esitys kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain kumoamisesta sekä korvaamisesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden palvelulla.

Pidämme esitettyä uudistusta pääosin kannatettavana ja suhtaudumme esitysluonnokseen myönteisesti.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Esitys vastaa tunnistettuun tarpeeseen selkeyttää palvelukokonaisuutta sekä yhtenäistää toimintatapoja lainsäädännön tasolla. Pääallekkäisten rakenteiden purkaminen ja eri toimijoiden vastuiden täsmentäminen ovat keskeisiä tekijöitä palvelujen vaikuttavuuden parantamisessa. Esitetyn voidaan katsoa lisäävän palvelujärjestelmän joustavuutta, mikä mahdollistaa aiempaa paremmin asiakaslähtöisten ja tarpeisiin vastaavien ratkaisujen toteuttamisen.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta on pääpiirteissään selkeä ja sen tavoitteet ovat ymmärrettäviä. Palvelun asemoituminen osaksi laajempaa palvelukokonaisuutta on perusteltu, ja sen voidaan katsoa täydentävän nykyisiä rakenteita tarkoituksenmukaisesti. Käytännön toteutettavuuden kannalta keskeiseksi muodostuvat kuitenkin hyvinvointialueiden käytettävissä olevat resurssit sekä järjestämiseen liittyvä laaja harkintavalta. Näillä tekijöillä on ratkaiseva vaikutus siihen, miten yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti palvelua voidaan eri alueilla toteuttaa.

Uudistuksen vahvuutena voidaan pitää sitä, että se tukee palvelujen selkeytymistä ja voi parhaimmillaan vähentää hallinnollista kuormitusta.

Prosessivaatimusten keentyminen lisää kuitenkin samanaikaisesti paikallisten toimijoiden ja eri toimialaroolien kanssa työskentelevien työntekijöiden vastuuta arvioida ja tunnistaa kullekin asiakkaalle tarkoituksenmukaisimmat palveluratkaisut. Tämä edellyttää osaamisen vahvistamista sekä kykyä sovittaa yhteen työllisyydenhoidon välineitä ja sosiaalihuollon palveluja aiempaa innovatiivisemmin ja joustavammin.

Esitykseen liittyy kuitenkin merkittäviä riskejä, joista keskeisin on palvelun määrärahasidonnaisuus. Taloudellisesti kiristyvässä toimintaympäristössä on olemassa selkeä vaara, että hyvinvointialueet joutuvat priorisoimaan ja rajaamaan palvelujen tarjontaa. Tällainen kehitys voi johtaa palvelujen ruuhkautumiseen, saatavuuden heikkenemiseen sekä alueellisten erojen kasvuun. Erityisen huolestuttavana voidaan pitää riskiä siitä, että harvaan asutuilla alueilla palvelujen saavutettavuus heikkenee merkittävästi tai palveluja ei ole käytännössä saatavilla. Tämä nostaa esiin keskeisen kysymyksen siitä, vastaako palvelu toteutuessaan laadullisesti ja määrällisesti sille asetettuja tavoitteita ja kohderyhmän tarpeita.

Palvelun vapaaehtoisuus on luonteeltaan kaksijakoinen. Se voi lisätä asiakkaiden omaa motivaatiota ja sitoutumista palveluun, mutta samalla velvoittavuuden puuttuminen voi johtaa siihen, että osa asiakkaista jää kokonaan palvelujen ulkopuolelle. Tässä yhteydessä on tunnistettavissa myös riski, että asiakkaiden ohjautuminen siirtyy enenevässä määrin työllisyyspalveluihin ilman riittävää sosiaalihuollon tukea, mikä voi kuormittaa työllisyysalueita ja heikentää palveluketjujen toimivuutta.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueiden välisen yhteistyön näkökulmasta uudistus merkitsee muutosta tilanteessa, jossa kuntouttavan työtoiminnan ja aktivointisuunnitelmien merkitys vähenee. Tämä korostaa tarvetta rakentaa uudenlaisia yhteistyörakenteita. Yhteistyön painopisteen tulee siirtyä entistä vahvemmin yhteiskehittämiseen, palvelukokonaisuuksien hallintaan sekä monialaisen tuen mallien kehittämiseen. On perusteltua, että yhteistyö olisi nykyistä velvoittavampaa sekä strategisella että operatiivisella tasolla, jotta varmistetaan palvelujen yhteensovittaminen ja asiakkaiden sujuvat palvelupolut. Viranomaisten välisen yhteistyön merkitys korostuu erityisesti tilanteessa, jossa määrällisesti säädelty yhteistyö vähenee.

On tärkeää tunnistaa, että eri toimijoilla on osin toisistaan poikkeavia näkemyksiä niin toiminnan sisällöistä, toteutustavoista kuin tavoitteistakin. Erityisesti tästä lähtökohdasta korostuu tarve selkeyttää rooleja siten, että kuntien hyvinvoinnin edistämisen tehtävä, hyvinvointialueiden järjestämisvastuu sekä työvoimaviranomaisten lakisääteiset tehtävät muodostavat yhteensovittettavan kokonaisuuden. Yhteistyön tulee rakentua näiden erilaisten lähtökohtien ja tavoitteiden tunnistamiselle sekä niiden yhteensovittamiselle siten, että asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen toteutuu tarkoituksenmukaisesti ja vaikuttavasti.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Lakiehdotuksessa ei riittävällä tavalla tunnisteta niitä kustannusvaikutuksia, joita uudistuksesta voi kohdistua työllisyysalueille, kunnille, kuin hyvinvointialueillekin. Jatkovalmistelussa tulisi täsmentää vaikutusarviointia erityisesti kuntatalouden näkökulmasta sekä arvioida uudistuksen vaikutuksia työttömyysturvakustannuksiin ja palvelujärjestelmän kokonaiskuormitukseen.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Samanaikaisesti työ- ja elinkeinoministeriön valmisteltavana ollut ja parhaillaan lausunnoilla oleva työllisyyspoliittinen tuki yhdistyksille ja säätiöille voi osaltaan täydentää esitettävää työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden palvelua ja vastata tunnistettuihin palveluaukkoihin. Tällaiset rinnakkaiset toimet voivat parhaimmillaan vahvistaa työvoimaviranomaisten mahdollisuuksia tarjota kohdennettuja ja vaikuttavia ratkaisuja eri asiakasryhmille.

Kokonaisuutena arvioiden esitys luo edellytyksiä aiempaa joustavammalle, asiakaslähtoisemmälle ja vaikuttavammalle palvelujärjestelmälle. Sen onnistuminen riippuu kuitenkin keskeisesti siitä, miten riittävät resurssit turvataan, miten yhteistyörakenteet käytännössä toteutuvat ja miten uudistuksen vaikutuksia seurataan. Lakiesityksessä tulisikin nykyistä painokkaammin korostaa hyvinvointialueen ja kuntien sekä työllisyysalueiden yhteistoiminnan merkitystä, yhteiskehittämistä, toiminnan velvoittavuutta sekä systemaattista seurantaa, jotta uudistukselle esityksessä asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa yhdenvertaisesti koko maassa.

Salmela Anu
Suupohjan koulutus- ja työllisyyskuntayhtymä Vuoksi - Suupohjan
työllisyysalue